Sweden
Sverige

УЦСР

UN WOMEN
United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women

Бюджет використання часу як важливе джерело даних для гендерних досліджень

Олена Макарова,

Проект ООН Жінки за фінансової підтримки Уряду Швеції

Актуальність дослідження використання часу

Останнім часом у світовій статистичній практиці зростає інтерес до обстежень використання часу, які відрізняються своєю універсальністю та широким застосуванням у різних сферах.

- У доповіді Генерального секретаря Статистичної комісії ООН на 20-й сесії у 1979 р. статистика використання часу була визначена як «джерело, яке використовує загальну одиницю виміру для фундаментальних та описових даних, які неможливо отримати іншим способом, що стосується людської діяльності в різних областях - соціальній, демографічній , а також відповідних видів економічної статистики»;
- В 1995 р. Статистична комісія підкреслила важливе значення статистичних даних про використання часу для розв'язання цілої низки національних та міжнародних соціально-економічних питань, включаючи забезпечення гендерної рівності, а також просили Статистичний відділ підготувати проект класифікації видів діяльності з точки зору використання часу у якості основи для аналізу та досліджень. У 2016 році була презентована класифікація (МКДСИВ-2016);
- Після 1995 року близько 50 країн здійснювали збір національних даних про використання часу. Серед колишніх республік СРСР останнім часом вибіркові обстеження проводилися в Азербайджані, Вірменії, Білорусі, Казахстані, Киргизстані, Молдові; За даними статистичного підрозділу ООН, станом на 2017 рік, 110 країн світу володіють національно репрезентативними даними, що характеризують розподіл часу за ознакою статі. Починаючи з 1990 року, в країнах світу було проведено 185 подібних обстежень

Напрями використання даних бюджету часу

Аспекти досліджень	Показники	Гендерні проблеми
Рівень життя, бідність	Розподіл часу на роботу та відпочинок. Частка вільного часу, що витрачається на відпочинок є важливим показником рівня життя; Дефіцит дозвілля є ознакою бідності	Як правило жінки мають менше часу на відпочинок
Якість та спосіб життя, **Витрачання часу як соціальна інвестиція**	Напрями використання часу Час, що витрачається на навчання та розвиток особистості, заняття фізичною активністю оцінюється як інвестиція Непродуктивне витрачання часу, пасивний відпочинок, шкідливі звички тощо є свідченням низької якості життя;	Гендерний дисбаланс у якості витрачання часу Має бути досліджена гендерна специфіка для різних груп населення
ВВП та Державний бюджет	Обрахунок виробництва продукції домашніх господарств та включення її у ВВП	Оплачувана зайнятість жінок майже в усіх країнах світу є меншою, ніж чоловіків. Неоплачувана робота жінок у більшій мірі недовраховується у ВВП
Трудова активність	Кількість часу, що витрачається на роботу, потенціальна активність, нерегламентована зайнятість, трудове перенавантаження	Гендерний дисбаланс у трудовій активності
Сімейні стосунки	Розподіл часу в середині сім'ї	Розподіл часу на хатню роботу не на користь жінок
Розвиток інфраструктури	Час, що витрачається на транспорт або час на пересування до місця роботи або до об'єктів надання соціальних послуг (школи, поліклініки , час очікування послуги , час на виконання послуги власними зусиллями.	Слабкий розвиток соціальної інфраструктури більшою мірою впливає на жінок
Соціальне залучення, соціальні контакти	Збираються дані про те, хто є присутнім поряд (разом) з респондентом при здійсненні різних видів діяльності	Гендерні особливості соціальних контактів

Проблеми щодо макроаналізу

ВВП. Дані про використання розподілу часу при розробці макрополітики все ще мало використовуються. Давня критика ВВП як показника економічного успіху полягає у тому, що він виключає велику частину неоплачуваної домашньої праці. Важливі дебати були присвячені визначенню товарів та послуг, які виробляються та часто споживаються домогосподарствами. Особливо це стосується послуг, що надаються у домашніх умовах, такі як прибирання, догляд за дітьми, довготривалий догляд за хворими.Основною перешкодою для цього часто називають дефіцит даних. Хоча такого роду дослідження є надто актуальними для розробки політики, вони розглядаються як важкодоступні для розробників політики. Статистика часу у значній мірі допомагає вирішувати ці проблеми шляхом надання більш ефективних оцінок участі у робочій силі як в оплачуваних, так і в неоплачуваних секторах;

Неоплачувана робота жінок. Майже завжди увага актцентувалась на тому факті, що робота, яка виконується жінками не цінується. Проте, обстеження послуг домашніх господарств завжди було надто складним завданням, і залишається таким на сьогоднішній день. Макроаналіз в ідеалі має враховувати сукупний внесок чоловіків та жінок з урахуванням як внеску організованого сектору, так і економіки, пов’язаної із доглядом. Однак в різних країнах процедура гендерного бюджетування обмежується врахуванням внеску жінок лише в ринкову економіку, що дає значне викривлення гендерного розподілу реального внеску. Наприклад дані по Індії демонструють те, що лише незначна кількість жінок працює в організованому секторі, що складає лише 4% загального внеску.

Модернізація зайнятості. Еволюція цифрової економіки відновила та ще більше актуалізувала дискусію про необхідність проведення обстежень використання часу. Адже чітка межа між домом та роботою зникає. Люди все частіше самостійно зайняті або працюють на позаштатній основі, використовуючи цифрові платформи. Їх робота може бути частково поєднана з іншими видами діяльності. Вони використовують активи своїх домашніх господарств для роботи – від комп’ютеров та смартфонів до власного житла та автомобілів. Такі зміни безперечно обумовлюють більш глибокого розуміння як самої діяльності домашніх господарств та гендерного розподілу та оцінки такої діяльності.

Вільний час як показник добробуту та інвестиція у розвиток

«добробут у суспільствах з більшим обсягом дозвілля є вищим, ніж у суспільствах з меншим обсягом дозвілля. Ігнорування цих відмінностей означає виключення з обліку однієї з основних компонент соціального прогресу» - з доповіді Комісії Стиглица - Сена-Фитусси, 2009

- Вільний час – соціальна категорія, яка має безпосереднє відношення до розвитку особистості, і в цьому сенсі вона є багатством суспільства. Цінність вільного часу визначається не лише його величиною, але й можливостями його використання та їх реалізаціїю. Прийнято вважати, що зменшення тривалості оплачуваної роботи та домашньої праці означає покращання використання вільного часу населенням, підвищення рівня та якості життя. Позитивна динаміка цих показників більш-менш тривалий період (5-10 років та більше) свідчить про позитивні зміни життя населення
- Необхідно враховувати і те, що люди з високими статками не завжди мають вдосталь вільного часу для того, щоб скористатися доступними для них послугами індустрії дозвілля, тим часом як бідні люди мають час, але не мають коштів на споживання у сфері послуг.
- Розмір вільного часу значно відрізняється у різних країнах. За результатами міжнародного дослідження Мічіганського університету, менше за все вільного часу у японців, які вирізняються особлою працелюбністю: близько 13 годин на тиждень у чоловіків та 11 годин – у жінок. Найвищий показник вільного часу в Данії: у чоловіків 54 години, у жінок - 53.

Гендерний дисбаланс у розподіл часу (приклад)

Національний статистичний комітет республіки Киргистан здійснює дослідження бюджету часу у рамках інтегрованого вибіркового обстеженні бюджетів домашніх господарств. Інформація про використання добового фонду часу отримується шляхом опитування всіх наявних членів домашнього господарства 12 років і старше.

За результатами цих досліджень :

Хатні праця : Жінки приділяють веденню домашнього господарства в середньому близько 4 годин 30 хв. щоденно; у чоловіків ці витрати складають трохи більше 1-ї години.

Вихованням дітей та доглядом за старими членами домогосподарства: жінки приділяють дітям понад 2 години на тиждень; чоловіки – 1 годину.

Вільного часу щоденно у населення понад 5 годин. Основним видом відпочинку є перегляд телевізійних програм, що займає як у чоловіків, так і у жінок понд половини вільного часу (у чоловіків – з години на добу, у жінок 2,5 години). На спілкування з іншими людьми щоденно чоловіки витрачають 1,5 години, а жінки 1 годину.

Активний відпочинок (спорт, прогулянки) займає в середньому 3 години на тиждень. Чоловіки займаютья спортом в 5 разів частіше, ніж жінки.

Організація спостережень: виклики та перспективи

- Ідеальним методом збору даних є використання повноцінних «журналів». Однак, на думку експертів, частка респондентів, які ведуть журнали як правило низька і проведення самостійних обстежень використання часу є високозатратніим та складним завданням. У зв'язку з цим здійснюється пошук нових шляхів збору даних;
- Окремі країни застосовують електронні щоденники, які ведуться респондентами на спільній веб-платформі. Як доводить практика проведення національного обстеження в Данії (2008-2009), такі щоденники характеризуються більш високою якістю заповнення та дають змогу скоротити терміни розробки підсумків та витрати на проведення обстеження.
- Для покращання якості даних та збору додаткової інформації у низці країн почали використовувати спеціальні пристрої. Наприклад, респондентам надаються GPS - навігатори (пристрій, який отримує сігнали глобальної системи позиціювання з метою визначення поточного місця розташування), які респонденти мають носити з собою для виміру переміщень. Інформація, яка отримується таким шляхом є хорошим доповненням до щоденникових записів. Завдяки таким пристроям можна відстежувати частоту та тривалість переміщень, а також проводити моніторинг ефективності роботи окремих видів транспорту в різні години протягом доби.
- Окремі країни проводять збір інформації з використанням смартфонів, що оснащені спеціальними додатками для ведення щоденникових записів та реєстрації маршрутів переміщень. (Лондонська школа економіки/ London School of Economics Mappiness project). Розвиток цієї технології надасть можливості для збору додаткових видів інформації, яка поки що не є доступною.